

امارت اسلامی افغانستان
وزارت ارشاد، حج و اوقاف
ریاست ارشاد و انسجام امور مساجد
آمریت ارشاد و دعوت
مدیریت عمومی تنظیم خطبه ها

رهنمای خطبه روز عید سعید فطر مؤرخ: 1/ 10/ 1443 هجری قمری مطابق 12/ 2/ 1401 هجری شمسی

مسائل عید سعید فطر و فضیلت روزه شوال المکرم

الحمد لله حمداً كثيراً، والله أكبر كبيراً وسبحان الله بكرة وأصيلاً، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له تعظيماً لشأنه، وأشهد أن سيدنا ونبينا محمداً عبده ورسوله الداعي إلى رضوانه، اللهم صلِّ وسلِّم وبارك عليه، وعلى آله وأصحابه وإخوانه. وسلم تسليماً كثيراً اما بعد.

هموطنان گرامی!

السلام عليكم ورحمة الله و بركاته!

امروز روز اول عید سعید فطر بوده که به تاریخ اول شوال المکرم ماه اسلامی مصادف می باشد.

چنانچه مسلمانان در ماه مبارک رمضان طبق دستور خداوند متعال روزه گرفتند، حال زمان آن رسیده است که مسلمانان مکلف به گرفتن روزه در آن نبوده، و چنین روز را الله متعال برای مسلمانان روز تجلیل از خوشی و خوشحالی گردانیده، تا باشد مسلمانان از خوراک های خداوندی مستفید شده و شکر نعمات او تعالی را به جا آورند و خوشحالی خویش را اظهار کرده و آن را باهم دیگر شریک سازند.

هنگامی که ابوبکر صدیق رضی الله عنه در مدینه منوره دو دخترکان نابالغ را از دف زدن منع کرد؛ پیامبر صلی الله علیه وسلم برای وی چنین گفت: (دَعُهُمَا يَا أَبَا بَكْرٍ إِنَّ لِكُلِّ قَوْمٍ عِيْدًا وَإِنَّ عِيْدَنَا هَذَا الْيَوْمُ) متفق علیه

ترجمه: بگذارشان ای ابوبکر! زیرا هر ملتی را عید است و عید ما همانا امروز می باشد.

مسلمانان در روز عید سعید فطر از دو بابت خوشحالی می کنند، یکی از جهت توفیق خداوندی بر ایشان که توانسته اند روزه ماه مبارک رمضان را به جا آرند، و دیگری اجازه یافتن آنها از استفاده نعمات الهی و روزی حلال در روز عید می باشد.

قابل یاد آوری است و جای بسی شکر که عید امسال با سال های گذشته متفاوت می باشد، زیرا امروزه عید را در فضایی تجلیل می کنیم که اشغال طاغوتیان کفری از میان رفته و در تمام سرزمین افغانستان نظام اسلامی زیر پرچم امارت اسلامی حاکم است.

سپاس و شکر خدا که امروزه نه بمباردمان است، و نه خانه هیچ کسی ویران می شود، و نه کسی به شهادت رسیده و نه هم به خانه مردم مظلوم جنازه های شهدا تحویل داده می شود. همه این ها از برکت خون شهدا و از برکت قربانی مبارزین واقعی است که ما می توانیم به تجلیل واقعی عید در سرزمین خویش نشست، و در هر ولایت کشور و ولسوالی آن، عید را تجلیل نموده و نماز عید را ادا می کنیم. و می توان گفت که حالا خوشحالی عید چند برابر است. لله الحمد والمنة.

امروزه خوشحالی عید از آن جهت است که بتوانیم از انجام عبادات خویش در رمضان تجلیل کنیم و مهربانی الله متعال را در آن به نمایش بگذاریم و امید داریم که از برکات ماه رمضان گناه های ما را بخشیده است. ان شاء الله.

هیچگاه عید به معنای آن نیست که ما از قیود عبادت آزاد شده باشیم و یا این که بساط عبادات برچیده شده باشد و می توانیم دست به استفاده از محرمات بزنیم و یا هر چه دل ما خواست چنان کنیم؛ نه هرگز چنین نمی باشد.

حال زمان آن است که اجر روزه امروز داده می شود و در روز عید به بندگان بخشایش می گردد، چرا که به عید سعید فطر (یوم الجائزة) می گویند. یعنی الله جل جلاله در این روز به روزه داران انعام ویژه کرده که همانا اجر و ثواب می باشد. در حدیثی آمده است: (فَإِذَا كَانَ يَوْمُ عِيدِهِمْ يُعْنِي يَوْمَ فِطْرِهِمْ بَاهِي بِهِمْ مَلَائِكَةٌ قَالَ: يَا مَلَائِكَتِي مَا جَزَاءُ أُجِيرِ وَفِي عَمَلِهِ؟ قَالُوا: رَبَّنَا جَزَاؤُهُ أَنْ يُؤْفَى أَجْرُهُ، قَالَ: مَلَائِكَتِي عِبْدِي وَإِمَائِي قَضُوا فَرِيضَتِي عَلَيْهِمْ ثُمَّ خَرَجُوا يَعْجُونَ إِلَيَّ بِالذُّعَاءِ وَعِزَّتِي وَجَلَالِي وَكَرَمِي وَعُلُوِّي وَارْتِفَاعِ مَكَانِي لِأَجِيبَهُمْ، فَيَقُولُ: ارْجِعُوا فَقَدْ غَفَرْتُ لَكُمْ، وَبَدَلْتُ سَيِّئَاتِكُمْ حَسَنَاتٍ " قَالَ: فَيَرْجِعُونَ مَغْفُورًا لَهُمْ) فضائل الأوقات للبيهقي

ترجمه: زمانی که روز عید بندگان می باشد یعنی روز فطر آنها؛ الله متعال به این عمل شان فخر می کند و خداوند به آنان چنین می گوید: ای ملائکه! می دانید که مکافات اجیری که کار خویش را پوره انجام داده است چی است؟ آنها می گویند: ای پروردگار ما! مکافات آنها این است که اجرت وی پوره ادا شود، خداوند می گوید: ای ملائکه! بندگان من مردان و زنان همه فریضه من را انجام دادند و سپس برگشته و به سوی من به راز و نیاز پرداخته اند، به عزت و جلال و کرم و علو مرتبه و مکانم سوگند است که هر آینه دعاهاى بندگانم را اجابت می کنم. باز خداوند متعال می گوید برگردید ای بندگانم که شمايان را بخشیدم و بدی های تان را به نیکویی ها مبدل گردانیدم. راوی می گوید: آن ها به خانه هایشان در حالی بر می گردند که گناه های شان بخشیده شده اند.

در حدیث دیگری آمده است: (ولله عز وجل عند كل فطر من شهر رمضان كل ليلة عتقا من النار ستون ألف فإذا كان يوم الفطر أعتق الله مثل ما أعتق في جميع الشهر ثلاثين مرة ستين ألفا ستين ألفا) الترغيب والترهيب (2/ 64) قال المنذرى: وهو حديث حسن لا بأس به في المتابعات.

ترجمه: خداوند متعال در ماه رمضان در وقت هر افطاری؛ شصت هزار شخص را از آتش جهنم رهایی می بخشد. و هنگامی که روز عید فرا می رسد خداوند متعال به اندازه تمام ماه رمضان سی برابر شخص را از آتش رهایی می بخشد. شصت هزار، شصت هزار مردم را از آتش جهنم می رهاوند.

کسانی که در رمضان عبادت کرده اند و از فیوضات آن بهره مند گردیده اند؛ حالا در روز عید خوشحال سرحال و شادمان می باشند. مگر کسانی که در ماه مبارک رمضان – کماحقه- عبادت نکرده اند و شب و روز را در غفلت سپری کرده اند؛ آنان اینک در محاسبه ضمیر خویش کوتاه می آیند، زیرا توان کرده اند.

اما مایوسی در کار نیست. می توانیم به خداوند رجوع کرده و اعمال خویش را درست کنیم و برای راضی گردانیدن الله متعال سعی و تلاش نمایم.

چنانچه عید در اسلام شب و روز خوشحالی برای مسلمانان است، برای مسلمانان لازم است که اختلافات، نفرتها، و دشمنی های خویش را از میان برداشته و با هم صلح نمایند و مقابل همدیگر از گذشت کار گرفته، تا از یک جانب خوشی به قلب همه داخل شده و از جانبی دیگر خداوند متعال را راضی گردانند. زیرا کسانی که از همدیگر قلباً ناراض اند عبادت آنها معلق می باشد. در حدیثی چنین آمده است: که ابوهریره رضی الله عنه روایت می کند: (أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: تَفْتَحُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَيَوْمَ الْخَمِيسِ، فَيُغْفَرُ لِكُلِّ عَبْدٍ لَا يُشْرِكُ بِاللَّهِ شَيْئًا، إِلَّا رَجُلًا كَانَتْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أُخِيهِ شَحَاءٌ فَيُقَالُ: أَنْظِرُوا هَذِينَ حَتَّى يَصْطَلِحَا! أَنْظِرُوا هَذِينَ حَتَّى يَصْطَلِحَا!). رواه مسلم.

ترجمه: از ابوهریره رضی الله روایت است که پیامبر صلی الله علیه و سلم فرموده اند: دروازه های بهشت در روز های دو شنبه و پنج شنبه باز می گردد و خداوند برای هر بنده که به خداوند شرک نیاورده است می بخشاید؛ مگر به مردی که میان او و برادرش بدبینی وجود داشته باشد، گفته می شود: ببینید آن دو را تا اصلاح شوند ببینید آن دو را تا اصلاح شوند.

فلسفه عید:

بزرگترین فلسفه عید رضایت الله متعال می باشد. هم چنان جمع شدن مسلمانان در عیدگاهها، شأن و شوکت ایشان را نشان می دهد.

به جا آوردن شکران الهی است که به ما توفیق روزه گرفتن را عطا کرده و این عید برای تجلیل و شکرگزاری او تعالی است.

همکاری با مساکین در روز عید و دادن سرسایه و صدقه فطر به ایشان؛ مهم ترین فلسفه روز عید می باشد.

اعمال مستحب روز عید:

در روز عید کارهای ذیل مستحب می باشند:

- 1- غسل نمودن در روز عید.
- 2- برای نماز عید به تن کردن لباس جدید و یا لباس پاکیزه.
- 3- استعمال نمودن مسواک.
- 4- افشاندن خوشبویی.
- 5- قبل از رفتن به طرف نماز عید؛ تناول کردن غذای شیرین مانند خرما و امثال آن.
- 6- اگر عید گاه نزدیک بود، پیاده رفتن به جانب آن مستحب است.

هدایات اجتماعی روز عید:

عید، روز لهو و لعب نبوده، بلکه عید روز شکرگزاری و عبادت می باشد.

باید در روز عید به آداب و رهنمایی های ذیل توجه ویژه داشته باشیم:

- 1- دادن خیرات و صدقات در روز عید، و همکاری با فقیران، بیوه ها، یتیمان، و ناداران.

امام ابن الجوزی می نویسد: کسانی که دارا استند باید با فقیران و ناداران کمک کرده و به اندازه توان خویش به آنها خوراکی تهیه کنند. در حدیث شریف آمده است که از ابو سعید خدری رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه و سلم ما را در روز عید فطر امر کرده است که به فقیران خوراکی دهیم. و نیز می فرماید: کسی که یک نفر را خوراکی می دهد از آتش جهنم نجات می یابد. کسی که دو شخص را خوراکی می دهد؛ برائت وی از شرک و نفاق نوشته می شود. و کسی که سه نفر را خوراک دهد برای وی جنت نوشته می شود و خداوند متعال برای وی از حوران بهشتی نصیبی مقرر می دارد. پیامبر علیه السلام ما را امر کرده است که از نان و یا گوشت صدقه دهیم یا نان، گوشت، و روغن داده و یا از شیر و نان دهیم (التبصرة لابن الجوزی)

2- باید در روز عید توجه به صله رحم داشته باشیم که قطع نگردیده و به همین امید واری از نزدیکان و دوستان خویش دیدار داشته و عید مبارکی نماییم.

3- در عید باید از اسراف خویشنداری نماییم و باید در خوراک و پوشاک خویش از اسراف نگه بداریم.

4- در خوشی عیدانه باید از هم چشمی های بی جا، ریا و خود نمایی، و دیگر خرافات اجتماعی و آفت های آن خویش را دور نگاه داریم.

5- کودکان را قسمی نصیحت و رهنمایی کنیم که خانواده های شان ارزوده نشوند. کودکان و نوجوانان را باید طوری هدایت شوند که این روز مبارکی است که باید از شلیک های هوایی، پتاقی انداختن، و آزار دادن مردم اجتناب کنند، تا خوشی هیچ کسی را به غم بدل نکنند و به مردم مایه نگرانی نگردند، و باید با تبسم و خوش رویی با هم روبرو گردیده و زندگی خویش را در خوشحالی بگذرانند.

6- چنانچه روز عید روز خوردن و آشامیدن است بناءً باید این روز را با مسلمانان یکجا تجلیل کرده در روز عید روزه گرفته نشود. و پیغمبر علیه السلام نیز گرفتن روزه را در آن منع کرده است.

چنانچه در حدیثی میآید: (عن أبي سعيد أن رسول الله صلى الله عليه و سلم قال : أنهاكم عن صيام يومين : الفطر والأضحى) مسند أبي يعلى، صحيح ابن حبان

ترجمه: از ابوهریره رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم گفت: شما را از گرفتن روزه در دو روز منع می‌کنم: روز عید فطر و عید اضحی.

امام بغوی رحمه الله می‌گوید: (اتفق أهل العلم أن صوم يوم العيد لا يجوز) شرح السنة للبخاري

ترجمه: اهل علم براین اتفاق دارند که روزه روز عید جواز ندارد.

پرداخت صدقه فطر:

چنانچه در جمعه گذشته عرض کردیم که مهم ترین اعمال روز عید فطر دادن صدقه فطر برای مساکین و فقیران می‌باشد.

اگر کسی صدقه فطر نمی داده باشد، باید آن را بپردازد، تا که حق روزه را به طور کامل ادا کرده باشیم، و مساکین و فقیرانی که در اطراف ما زیست دارند از خوشحالی روز مبارک عید سعید فطر مستفید گردیده و بتوانند با اطفال خویش در این خوشی نیز شریک گردند.

مقدار صدقه فطر به طور ذیل است :

- 1- نیم پیمانانه گندم یا نیم پیمانانه آرد گندم (1900 گرام) یعنی یک کیلو و نهصد گرام.
- 2- یک پیمانانه جو یا یک پیمانانه آرد آن (3800 گرام) سه کیلو و هشتصد گرام.
- 3- یک پیمانانه خرما (3800 گرام) سه کیلو و هشتصد گرام.
- 4- یک پیمانانه کشمش (3800 گرام) یعنی سه کیلو گرام.

اگر کسی بنا بر عذری صدقه فطر نداده باشد، میتواند در روز اول عید و یا در دیگر ایام عید آن را بپردازد.

فضیلت روزه ماه شوال المکرم:

حسن بصری رحمه الله فرموده است : مردم از گرفتن روزه دوام دار فرار می‌کنند، سوگند است که مومن کسی نیست که یک ماه و یا دو ماه عبادت کند یا یک سال و یا دو سال، این طور نیست، خداوند برای عمل مومن تاریخی را مقرر نکرده است و مومن تا هنگام مرگ وقت دارد که عمل نیک انجام دهد.

چنانچه روزه ماه مبارک رمضان تمام شده، مگر دروازه روزه دائماً باز می‌باشد بلکه اوقاتی هم وجود دارد که روزه گرفتن در آن فضیلت دارد. گرفتن روزه در شش روز شوال المکرم فضیلت خاص داشته، همچنان از هر هفته روزهای دوشنبه و پنجشنبه نیز گرفتن روزه مستحب می‌باشد. و روزه گرفتن روزهای سیزدهم چهاردهم و پانزدهم هر ماه مستحب است.

چنانچه در حدیثی آمده است: (عن أبي أيوب رضي الله عنه : أن رسول الله - صلى الله عليه وسلم - ، قال : مَنْ صَامَ رَمَضَانَ ثُمَّ أَتْبَعَهُ سِتًّا مِنْ شَوَّالٍ ، كَانَ كَصِيَامِ الدَّهْرِ) رواه مسلم .

ترجمه: از ابو ایوب رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: کسی که رمضان را روزه گرفت و آن را با شش روز شوال ادامه داد، مانند این است که یک سال و یا تمام عمر را روزه گرفته باشد.

در معنای این حدیث محدثین می نویسند: ثواب روزه هر ماه یک بر ده می باشد و روزه ماه مبارک رمضان برابر است به ده ماه و ثواب روزه شش روز از ماه شوال برابر است با روزه دو ماه که به این ترتیب ثواب روزه ماه مبارک رمضان با شش روز شوال جمله دوازده ماه می گردد (العرف الشذی للکشمیری)

در گرفتن روزه شوال تسلسل شرط نمی باشد، اگر کسی نمیتواند شش روز را به طور مسلسل روزه گیرد می تواند آنها را در روز های مختلف شوال روزه گیرد.

روزه دوشنبه ها و پنجشنبه ها:

همچنان روزه گرفتن روزهای دوشنبه و پنجشنبه نیز مستحب می باشد و در احادیث در مورد آن ترغیب زیادی شده است. کوشش کنیم که روز های یاد شده را روزه بگیریم.

در حدیثی راجع به فضیلت روزه روز دوشنبه آمده است: (عن أبي قتادة - رضي الله عنه - : أن رسول الله - صلى الله عليه وسلم - سئل عن صوم يوم الإثنين ، فقال : ذلك يومٌ ولدتُ فيه ، ويومٌ بعثتُ ، أو أنزل عليّ فيه) رواه مسلم .

ترجمه: از ابی قتاده رضی الله عنه روایت است که از رسول علیه السلام در مورد روزه روز دوشنبه سوال شد؛ پیامبر صلی الله علیه وسلم گفت: دوشنبه آن روزی است که در آن تولد یافته ام، و آن روزی است که در آن به پیامبری مبعوث گردیده ام یا آن روزی است که بر من وحی نازل شده است.

در حدیث دیگری چنین آمده است: (وعن أبي هريرة - رضي الله عنه - ، عن رسول الله - صلى الله عليه وسلم - ، قال : تُعْرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْحَمِيسِ ، فَأُجِبُ أَنْ يُعْرَضَ عَمَلِي وَأَنَا صَائِمٌ) رواه الترمذي

ترجمه: ابوهریره رضی الله عنه از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت نقل می کند که گفت: اعمال بندگان به روزهای دو شنبه و پنج شنبه به خداوند عرضه می گردد بناءً دوست دارم که عملم در حالی عرضه گردد که من روزه دار استم.

روزه گرفتن روزهای سیزدهم، چهاردهم، و پانزدهم هر ماه:

باید کوشش نماییم که در هر ماه روزهای سفید (سیزدهم، چهاردهم، و پانزدهم) روزه مستحب آن را بگیریم. (هندیه)

در احادیث فضیلت روزه گرفتن این روزها بسیار بیان شده است.

در یک حدیث شریف آمده است: (وعن عبد الله بن عمرو بن العاص رضي الله عنهما ، قال : قال رسول الله - صلى الله عليه وسلم - : صَوْمُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ صَوْمُ الدَّهْرِ كُلِّهِ) متفق عليه .

ترجمه: از عبد الله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است: گرفتن روزه سه روز هر ماه برابر است با روزه گرفتن تمام عمر .

در روز عید باید از کارهای ذیل خویشتن داری کنیم:

- 1- اجتناب از تراشیدن ریش و جور کردن موهای خویش مانند غیرمسلمانان، باید مسلمانان از این کارها خود داری کنند.
- 2- در روز عید نباید به خانه کسی به خاطر تعزیت برویم که قبلاً در آنجا کسی فوت کرده است ، زیرا این کار درست نبوده و تازه کردن غم مردم خلاف شریعت می باشد و باید از چنین کاری خود داری کنیم.
- 3- در ایام عید از اختلاط با زنان و مجالس مختلط خویشتندار باشیم.
- 4- در عیدها باید از آهنگها و نواختن دهل و دیگر منکرات خویش را نگه داری کنیم.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.

تقبل الله منا ومنکم صالح الاعمال